

Rzeszów, 11.11.2024

Recenzent:

prof. dr hab. Dariusz Tworzydło

Katedra Komunikacji Społecznej i Public Relations

Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii

Uniwersytet Warszawski

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Kingi Bajorek, pod tytułem: „*Specyfika i funkcje segmentu prasy językowej na przykładzie czasopism do nauki języka angielskiego wydawanych w Polsce*” przygotowanej w Kolegium Mediów i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie, pod kierunkiem: **dr. hab. Sławomira Gawrońskiego, prof. ucz.**

Wprowadzenie

Art. 13 ust 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2003 Nr 65 poz. 595 z późn. zm.) wskazuje, iż rozprawa doktorska powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego lub oryginalne dokonanie artystyczne oraz wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz potwierdzać umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej lub artystycznej. Przyjmuje się zatem, iż rozprawa doktorska musi być rozwiązaniem zdefiniowanego, nierozwiązanego dotychczas problemu naukowego, który musi być wyjaśniony za pomocą naukowych metod i narzędzi.

Niniejsza recenzja przygotowana została na podstawie przedstawionej do oceny rozprawy doktorskiej. Wskazuję, że recenzowana praca została przygotowana zgodnie z założeniami określonymi we wspomnianych przepisach prawa. Stwierdzam zatem jednoznacznie, że recenzowana **rozprawa doktorska spełnia wymogi określone w art. 13 ust. 1 ustawy z**

dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. Nr 65 poz. 595 z późn. zm.). Szczegółowe wyjaśnienia przedstawiam w dalszej części recenzji.

Ocena zawartości merytorycznej rozprawy doktorskiej

Recenzowana rozprawa doktorska przygotowana została w Kolegium Mediów i Komunikacji Społecznej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania z siedzibą w Rzeszowie. Powstała ona pod kierunkiem naukowym dr. hab. Sławomira Gawrońskiego, prof. ucz. Praca zawiera 260 stron tekstu zasadniczego wraz ze stroną tytułową, wstępem, spisem treści, innymi spisami oraz bibliografią.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „Zmieniająca się rola i funkcje prasy we współczesnym świecie” doktorantka opisała między innymi temat prasy jako medium masowego i narzędzia komunikowania masowego (str. 15-21), a także funkcje prasy (str. 22-27). Dokonała również – na bazie literatury – charakterystyki współczesnych odbiorców prasy (str. 27-33). W podsumowaniu rozdziału opisała także prasę w dobie nowych mediów (str. 33-39). Rozdział drugi autorka zatytułowała „*Media masowe w nauczaniu języków obcych*” (str. 40). Znajdują się w nim treści ściśle powiązane z przywołanym powyżej tytułem. W pierwszej jego części autorka dokonuje przeglądu metod nauczania języków obcych (str. 40-50), prezentuje także metody wizualne wykorzystywane w nauczaniu języków (str. 50-60). W początkowej części rozdziału dokonuje ona wyjaśnienia terminu „komunikacja”. W dalszej części rozdziału autorka opisuje nowe technologie dydaktyczne w nauczaniu języków obcych (str. 60-71). Analizuje między innymi najpopularniejsze metody wizualne wykorzystywane przez dydaktyków w ich pracy zawodowej takie jak: blended learning, interaktywne słowniki online, materiały edukacyjne w Google i YouTube, kody QR z hiperłączem, podcasty, screencasty i inne. W rozdziale trzecim, zatytułowanym „*Analiza rynku magazynów prasowych wykorzystywanych do nauki języków obcych*” autorka dysertacji opisuje najważniejsze magazyny prasowe wykorzystywane do nauki języków obcych, w tym zwłaszcza języka angielskiego. Autorka wskazuje i wymienia platformy do publikacji elektronicznych, które oferują szeroki wybór czasopism do nauczania i nauki języka angielskiego oraz innych języków obcych (str. 98-100). Opisuje także aplikacje multimedialne wykorzystywane do nauki języków obcych, w tym takie, które poprawiają słownictwo, służące do polepszenia umiejętności mówienia i konwersacji, poszerzające

słownictwo i bogactwo frazeologiczne oraz aplikacje do podnoszenia umiejętności poprawnej wymowy, do nauki gramatyki, czy do słuchania (str. 100-104). Kolejny podrozdział dotyczy analizy polskiego rynku wydawniczego magazynów do nauki języków obcych (str. 105-115).

W rozdziale czwartym autorka pracy przedstawiła wyniki badań opinii lektorów i nauczycieli języków obcych na temat przydatności dydaktycznej prasy językowej w nauczaniu języka angielskiego, przeprowadzonych przez nią w latach 2022–2023. Celem tego projektu było uzyskanie szczegółowych opinii nauczycieli na temat efektywności wykorzystania dostępnych na polskim rynku magazynów do nauki języka angielskiego, a także określenie stopnia ich praktycznego zastosowania w edukacji oraz ich miejsca wśród innych narzędzi dydaktycznych. Autorka zrealizowała badanie za pomocą ankiety online, skierowanej do zawodowych lektorów i nauczycieli aktywnych na platformie Facebook, rozsyłając ją do popularnych grup dyskusyjnych związanych z nauczaniem języków obcych, takich jak „Nauczyciele języka angielskiego w Polsce” i „Lektorzy języków obcych.” Głównym celem badania była ocena wartości edukacyjnej i praktycznej magazynów językowych w codziennej pracy nauczycieli. Po zakończeniu fazy ilościowej badania autorka przeprowadziła pogłębione wywiady indywidualne (IDI) z grupą 25 doświadczonych nauczycieli języka angielskiego. Celem tych wywiadów było uzyskanie szczegółowych informacji na temat przydatności magazynów językowych w codziennej pracy dydaktycznej oraz pogłębienie wyników uzyskanych w badaniach ankietowych. Badanie jakościowe, stanowiące uzupełnienie części ilościowej, miało w opinii doktorantki pomóc jej w pełni zrozumieć wartość dydaktyczną magazynów językowych w nauczaniu języka angielskiego. Jak wskazuje autorka rozprawy połączenie obu metod umożliwiło jej uzyskanie szerszej perspektywy oraz głębszą interpretację wyników badania (str. 115-118). Jak wskazuje doktorantka: *„Kombinacja metod badawczych umożliwiła więc rozbudowanie i pogłębienie wiedzy o szczegółach praktycznego wykorzystania magazynów.”* (str. 119). W dalszej części rozdziału autorka dokonuje opisu procedury badawczej. Przed badaniem ankietowym przeprowadziła ona pilotaż na próbie 15 lektorów i nauczycieli języka angielskiego. To ważny etap każdego projektu badawczego, bowiem dzięki temu możliwe było sprawdzenie zrozumienia pytań, równowagi treści oraz poprawności działania formularza online. Wyniki pilotażu pozwoliły doktorantce na dokonanie modyfikacji ankiety, uproszczenia pytań zamkniętych i dodanie wyjaśnień terminologii. Dzięki pilotażowi upewniła się, że struktura ankiety jest intuicyjna. Po wprowadzeniu poprawek autorka rozprawy uznała narzędzie za gotowe do pełnego badania (str. 140-141). Pilotaż jaki przeprowadziła doktorantka uznaję za

istotny element w całym procesie badawczym. Stanowi on również jeden z dowodów na zrozumienie przez nią nie tylko procedury ale także wagi takich elementów jak test kwestionariusza w trakcie prowadzenia badań naukowych.

Badania, które przeprowadziła doktorantka są poprawne, zawierają konieczne etapy, zostały zrealizowane w sposób, który świadczy o tym, że potrafi ona prowadzić samodzielną pracę naukową. Na uwagę zasługuje fakt, że autorka przeprowadziła badania, wykorzystując zarówno metody ilościowe, jak i jakościowe. Tzw. triangulacja, czyli połączenie danych z ankiet z wynikami wywiadów pogłębionych, umożliwiła dokładniejszy wgląd w badane zjawisko. Dzięki temu dane ilościowe wzbogacono o jakościowe refleksje respondentów, co podniosło wiarygodność wyników i pozwoliło na sformułowanie bardziej wszechstronnych rekomendacji. W rozdziale czwartym, w punkcie 4.3. autorka dysertacji prezentuje wyniki badań ilościowych. W punkcie 4.4. natomiast dokonuje ona opisu wyników badania jakościowego.

Jak wskazuje autorka rozprawy doktorskiej wyniki badań ilościowych i jakościowych (str. 170) potwierdziły, że przedmiot badania, czyli prasa językowa skutecznie wspiera rozwój słownictwa, umiejętności czytania oraz rozumienia kultury krajów anglojęzycznych. Badania, które przeprowadziła wskazały również na istnienie barier, takich jak ograniczona dostępność wersji cyfrowych i trudności z dostosowaniem poziomu treści do różnych grup uczniów. W celu zwiększenia efektywności prasy językowej w nauczaniu autorka rekomenduje większą personalizację materiałów i rozwój wersji cyfrowych, co mogłoby zachęcić nauczycieli do jej stosowania.

Przedmiotem rozdziału piątego jest analiza zawartości magazynów do nauki języka angielskiego dostępnych na polskim rynku w latach 2011–2023, na podstawie badań przeprowadzonych przez autorkę w latach 2022–2023. Badanie opiera się na metodach stosowanych w naukach o komunikacji społecznej i mediach, z naciskiem na analizę zawartości. Wybór tej techniki jest uzasadniony zarówno przez problem badawczy, jak i cele naukowe pracy (str. 171). Celem rozdziału piątego – jak wskazuje doktorantka (str. 238) była analiza zawartości trzech czasopism do nauki języka angielskiego: „*English Matters*”, „*Business English*” i „*Newsweek Learning English*”. Badanie to przyniosło istotne wnioski metodyczne i dydaktyczne, ukazując różnorodne podejścia tych magazynów do treści, stylu publikacji i narzędzi wspierających naukę. Analiza obejmowała zarówno opis zawartości, jak i ocenę ich roli w samodzielnej nauce oraz dydaktycznym zastosowaniu języka angielskiego.

Podsumowując tę część recenzji, wskazuję że struktura pracy została opracowana w sposób poprawny. Praca jest logicznie uporządkowana, a argumentacja – konsekwentna i spójna. Poszczególne części pracy są właściwie skonstruowane, co powoduje że w każdej z nich czytelnik znajdzie nie tylko elementy istotne z punktu widzenia realizacji celu pracy, ale także dostrzeże konsekwencję autorki w poszukiwaniu odpowiedzi na pytania postawione w rozprawie (np. str. 140).

Wskazuję również, że temat podjęty przez autorkę rozprawy doktorskiej jest aktualny, istotny dla nauki oraz wnosi do niej nowe wartości poznawcze. Szczególnie ważne jest podkreślenie, iż jest to oryginalny wkład autorki w rozważania ważne z punktu widzenia dyscypliny. Metody i techniki badawcze wykorzystane w niniejszej pracy są właściwe oraz poprawne w kontekście realizacji celów pracy. Przedstawione wyniki są rzetelne, odpowiednio zinterpretowane i prowadzą do logicznych wniosków. Praca została także napisana w sposób precyzyjny, jasny i bez zauważalnych błędów stylistycznych czy językowych. Jest zgodna z przyjętym stylem naukowym zaś autorka umiejętnie stosuje terminologię specjalistyczną.

Uwagi i zastrzeżenia co do zawartości merytorycznej i struktury pracy

Praca jest przygotowana w sposób poprawny zarówno pod kątem merytorycznym, jak i technicznym. Jednak w tym miejscu chciałbym zwrócić uwagę na kilka mankamentów. Pierwszym jest to, że zdarzają się w pracy powtórzenia, które albo świadomie autorka pozostawiła, albo po prostu przeoczyła. Zdarza się, że opisuje to samo, w ten sam sposób dwukrotnie, np. temat pogłębionych wywiadów indywidualnych (str. 118 oraz 163). Błędem w mojej ocenie był również brak uporządkowania bibliografii według klucza, który dałby szerszy pogląd na literaturę z której przy opracowywaniu rozprawy korzystała autorka, np.: monografie, artykuły naukowe, rozdziały w monografiach, akty prawne, źródła internetowe (str. 250). Brakuje również innych elementów aparatu pomocniczego, takich jak spisy rysunków czy tabel. Mankamenty te, nie są co prawda kluczowe, ale również mają wpływ na odbiór całości rozprawy doktorskiej. Ostatecznie jednak nie pomniejszają ogólnie pozytywnej oceny całej rozprawy, a szczególnie zrealizowanych przez autorkę projektów badawczych. Ostatnia uwaga dotyczy sformułowania celu pracy (str. 5), który autorka zapisuje w sposób następujący: „*Celem głównym pracy jest próba określenia specyfiki i funkcji segmentu prasy językowej na przykładzie czasopism do nauki języka angielskiego wydawanych w Polsce.*” W sformułowaniu celu głównego pracy lepiej jest unikać słowa „próba” i zamiast tego używać

bardziej zdecydowanych określeń. Na przykład: „*określenie specyfiki i funkcji segmentu prasy językowej na przykładzie czasopism do nauki języka angielskiego wydawanych w Polsce.*” W badaniach naukowych celem jest uzyskanie konkretnego wyniku, a nie tylko „próba” jego osiągnięcia. Użycie słowa „próba” sugeruje niepewność co do realizacji celu, co może osłabić odbiór pracy. Sformułowanie „określenie specyfiki i funkcji” jasno komunikuje zamiar pełnego zdefiniowania cech oraz funkcji segmentu prasy językowej. W ten sposób cel pracy wydaje się bardziej konkretny i jednoznaczny. W innym przypadku można zakładać brak jednoznacznych wniosków. Recenzenci i czytelnicy prac naukowych oczekują pełnych odpowiedzi na pytania badawcze, a zapisanie celu jako „określenie specyfiki i funkcji” wskazuje na starania autora, by odpowiedź była wyczerpująca i konkretna.

Źródła, bibliografia i inne elementy aparatu pomocniczego

Dobór literatury wykorzystanej podczas pisania rozprawy doktorskiej jest w mojej ocenie prawidłowy. Autorka wykorzystała w rozprawie 119 pozycji bibliograficznych, 72 źródła internetowe oraz 6 aktów prawnych. Bibliografia jest różnorodna i co ważne autorka dotarła zarówno do literatury polskiej jak i zagranicznej. Niestety literatura nie jest aktualna, zatem w mojej ocenie w tym obszarze praca zawiera luki, o których wypełnienie autorka nie zadbała. Zaledwie osiem źródeł w całym zbiorze jest w miarę aktualnych i pochodzi z roku co najmniej 2016.

Zbiór pozycji bibliograficznych o których mowa powyżej zawiera szeroką gamę źródeł dotyczących mediów, komunikacji, dydaktyki języków obcych oraz technologii edukacyjnych. Obejmuje prace z teorii mediów (m.in. publikacje McQuaila, Lasswella) oraz współczesne, które dotyczą nowych mediów, technologii cyfrowych i ich wpływu na edukację (np. Boyd, Manovich). Znaczącą część bibliografii stanowią źródła opisujące metodykę nauczania języków obcych, zarówno teoretyczne, jak i praktyczne (np. prace Harmera, Komorowskiej, Klebana, Richardsa). Zbiór uzupełniają pozycje związane z analizą jakościową i ilościową, użyteczne w badaniach edukacyjnych i medialnych, w tym podręczniki metodologiczne (np. Creswell, Bryman, Denzin). Autorka uwzględniła także publikacje dotyczące roli technologii w procesie edukacyjnym (np. Szewczyk), blended learning (np. Basińska), e-learning (np. prace Molgi, Piecucha) i m-learning, oraz prace omawiające specyfikę wykorzystania mediów społecznościowych i multimediiów w

nauczaniu. Powyższe pokazuje umiejętność jaką posiada autorka dysertacji w aspekcie poszukiwania wiedzy w zróżnicowanych źródłach i ich wykorzystania.

Wniosek końcowy

Opinie zawarte w recenzji rozprawy doktorskiej mgr Kingi Bajorek w pełni uzasadniają ocenę pozytywną. Po przeanalizowaniu przedstawionego materiału stwierdzam, że praca spełnia wymagania dotyczące umiejętności prowadzenia badań naukowych a także inne warunki określone ustawą. Doktorantka w mojej ocenie w sposób prawidłowy korzystała z dostępnych metod i technik badawczych, co w efekcie wpływa na fakt, iż była w stanie samodzielnie rozwiązać problem naukowy.

Biorąc pod uwagę całość recenzowanego materiału jako konkluzję stawiam jednoznaczny wniosek o dopuszczenie Pani mgr Kingi Bajorek do kolejnych etapów postępowania o nadanie stopnia naukowego.

.....
podpis recenzenta